

POLEMISK DAGBOG



Som vore læsere vil huske opfordrede vi i ledere i decembernummeret sidste år (nr. 72) til debat om „Kosmorama“. Opfordringen blev i høj grad fulgt af nogle af vore modstandere, der dog ikke anvendte vore spalter. I dette nummer vil man finde læserbrevne sendt direkte til os, men da vi går ud fra, at ikke alle læserne har fulgt med i henholdsvis „Aktuelt“, „Ekstrabladet“, „Information“, „Politiken“ og „Politisk Revy“ skal vi hermed, som lovet i sidste nummer, bringe en kort orientering om de synspunkter, som kom frem. Vi har valgt at gøre det i dagbogsform og må begynde med et bidrag til debatten, der fremkom allerede inden decembernummeret af „Kosmorama“ udkom.

„Poliisk Revy“, 3. december 1965:

Under overskriften „Det støver“ bebrejdede *Jan Torstenson* „Kosmorama“, at det kun er sobert oplysende, og at det ikke har eksistensberettigelse, fordi det ikke bringer grundige analyser af alle danske film „med undtagelse af de bevidst skabelonproducerede“, og fordi det ikke har en politik med hensyn til filmfonden og filmskolen. Efter Torstensons mening skulle bladet fyldes af „interviews, enquêtes, portrætter, polemikker, debatter, og ikke mindst oplysning om, hvad der foregår i udlandet, med vægten lagt på det aktuelle, oversættelse af udenlandske artikler og endelig særnumre med manuskripter“.

„Information“ 30. december 1965:

I sin anmeldelse af „Kosmorama 72“ tager *Anders Bodelsen* Torstensons synspunkter til sig og kritiserer tidsskriftet for ikke at tage del i kulturdebatten. Bodelsen udtrykker sympati for „Kosmoramas måske ikke så lidt fremtidige gammeldags med hensyn til fø-

lelser og optimisme“, og han bebrejder os, at vi ikke selv har begrebet, at vor linie „er så kontroversiel i en modernistisk orienteret tidsalder, at den på en eller anden måde må føres ind i den almene debat“.

„Aktuelt“, 4. januar 1966:

I en artikel hævder *Cbr. Braad Thomsen*, „at „Kosmorama“ er et verdensfjernt, selvtilfreds tidsskrift, hvis sekteriske bedreviden simpelthen er uovertruffen“, og at vi dyrker James Bond-filmene. Braad Thomsen kan endvidere ikke forstå, hvorfor vi finder, at *Hitchcock* er en betydelig instruktør, og hvorfor vi finder visse amerikanske komedier fremragende. Braad Thomsen kan heller ikke lide, at vi kan lide *John Ford*. Til gengæld synes Braad Thomsen, at det er i orden, at vi ikke bruger mere plads på dansk film, men mener på den anden side, at vi skulle spille samme rolle for dansk film, som „Cahiers du cinéma“ og „Sequence“ har spillet for henholdsvis fransk og engelsk film.

„Aktuelt“, 10. januar 1966:

I et svar til Braad Thomsen sætter stud. mag.erne *Peter Larsen* og *Peter Madsen* spørgsmålstegn ved Braad Thomsens kriterier for at bedømme film, og Braad Thomsen svarer med at erklære sig udelukkende interesseret i en moralsk bedømmelse af film: „kunst skal vurderes på kvaliteten af de synspunkter, den vil formidle“.

Om „Kosmorama“ mener *Peter Larsen* og *Peter Madsen*, at kritikken i bladet ikke er tilfredsstillende. De ønsker en mere dybtgående æstetisk analyse af de enkelte film og argumentation for vore domme.

„Aktuelt“, 12. januar 1966:

Journalist *Elisabeth Amdisen* fortsætter diskus-

sionen og påstår, at „Kosmorama“ ikke behandler filmene med proportionssans. Hun finder, at vi har psykoanalyseret James Bond, opblæst Hitchcock til „en slags nutids-discipel“, og overvurderet visse amerikanske lystspil. Hun mener, at vi overser de gode film, og beskæftiger os med de uvæsentlige, at vi skal bringe artikler om *Georges Franju*, *Ermanno Olmi* og *Chris Marker*. Men i øvrigt mener hun, at det ville være meget bedre om „vores unge filmkritikere og virkelige filmelskere som Braad Thomsen (Anders Bodelsen, *Henrik Stangerup*)?“ startede et helt nyt tidsskrift.

„Ekstrablader“, 15. januar 1966:

Under overskriften „Filmkritikkens hopsadrenge“ retter *Bent Grasten* et voldsomt modangreb mod Anders Bodelsen og Chr. Braad Thomsen, som bliver kaldt et par lidenskabeligt ubegavede filmkritikere, der utilsløret forsøger at få indflydelse på et tidsskrift, ja på et filmmuseum.

„Aktuelt“, 17. januar 1966:

Ib Monty svarer på den kritik, der er kommet frem i „Aktuelt“s spalter med nogle rent faktiske oplysninger. På James Bond-film har vi ofret en anmeldelse af „From Russia With Love“, der rostes som professionel underholdning, og fire liniers anerkendende ord til „Goldfinger“. Vi vedkender os vor begejstring for Hitchcock, Ford og visse amerikanske komedier. Vi er enige i, at vi skal argumentere for vore domme, og vi mener ikke, at vi mangler proportionssans. I 6 numre har vi bragt anmeldelser af 41 film, af disse var de 4 amerikanske komedier, og de 3 af disse blev anmeldt sammen på mindre end en spalte. Vi mener, at det ikke er mindst vigtigt at gøre opmærksom på film, som et intellektuelt publikum normalt affærdiger i overensstemmelse med den vanetænkning, der bl. a. resulterer i klicheer som de braad thomsenske „melodramatiske gysere“ og „forkromede udstyrsfilm“.

„Ekstrablader“, 18. januar 1966:

Chr. Braad Thomsen og Anders Bodelsen svarer *Bent Grasten*. Nu siger Braad Thomsen, at „Kosmorama“ har „mistet enhver indflydelse på dansk films udvikling, fordi tidsskriftet holder sig for god til at beskæftige sig med dansk film.“

Anders Bodelsen tager afstand fra Braad Thomsen og siger, at „Kosmorama“s holdning er væsentlig, og at den bør føres frem med større slagkraft. Han mener ikke, at vi bør skifte synspunkter, men tilholdssted, at bladet

ikke skal være et filmtidsskrift, men et kulturtidsskrift, der tager sit udgangspunkt i film.

I en kommentar til de to indlæg hævder *Bent Grasten*, at „Kosmorama“ har anbragt sig i midten, hvor det netop i kraft af at være et fagtidsskrift for en kunstart, der har et stort publikum, kan medvirke til at give dansk film bedre vilkår“.

„Ekstrablader“, 20. januar 1966:

Ib Monty knytter nogle kommentarer til diskussionen, efter at den er flyttet til „Ekstrabladet“. Det siges, at vi i første række betragter „Kosmorama“ som et tidsskrift, der skal beskæftige sig med filmkunst, og som ikke nødvendigvis behøver at være særlig forpligtet til at beskæftige sig med dansk film. Vi mener, at man stimulerer filminteressen mere ved at beskæftige sig med det gode end med det ligegyldige. I øvrigt henviser vi til, at vi har beskæftiget os med det gode i dansk film. Vi tror ikke, at vi ændrer dansk film med enquete eller angreb på danske producenter, men at man kun kan ændre filmsituationen ved at ændre smagen hos publikum. Vi mener ikke, at engelske og franske filmkritikere ændrede deres nationale produkter, mens de skrev i „Sequence“ og „Cahiers du cinéma“. De gjorde det, da de førte deres kritiske teorier ud i praksis, da de begyndte at lave film. Og på et dansk plan henvises der til, at *Klaus Rifbjerg* ikke ændrede dansk film, da han var en meget kritisk kritiker af dansk film, men først da han var med til at lave „Weekend“.

„Ekstrablader“, 22. januar 1966:

I et indlæg skriver *Øystein Hjort*, at „Kosmorama“ opretholder en balance i synet på filmkunsten, og han har en stadig stærkere fornemmelse af, at film ikke så meget diskuteres for sine egne dyders og lyders skyld, som fordi den kan bruges til alt muligt andet. Film er blevet et prægtigt udgangspunkt for livsanskuelsesdebatter og pseudofilosofiske diskussioner.

„Radioens filmkronik“, 25. januar 1966:

I en samtale mellem Anders Bodelsen og *Ib Monty* med *Bent Evold* som ordstyrer blev de allerede i dagspressen udtrykte synspunkter udvekslet, uden at der bragtes nye momenter ind i debatten.

„Politiken“, 6. februar 1966:

I en anmeldelse af det svenske tidsskrift „Chaplin“ benytter *Henrik Stangerup* lejlig-

heden til at sige, at det er „Kosmorama“s styrke, at det aldrig har forlangt, at en god film skal være „samfundskritisk“, og at det er klart og intelligent skrevet. Selvom han ikke mener, at „Chaplin“ indholdsmæssigt placerer sig stærkere end „Kosmorama“, mener han, at vi kunne tage ved lære af det svenske tidsskrift med hensyn til et stærkere engagement i den nationale filmsituation. Vi skal efter Stangerups mening lave et blad, „der kan købes i samtlige kiosker, til glæde for mange og til skræk og rædsel for det store flertal af dem, der har med dansk film at gøre.“

„Information“, 2. marts 1966:

I sin anmeldelse af februarnummeret af „Kosmorama“ fremturer Anders Bodelsen i sin kritik. Han opremser en del stof om danske filmforhold, som vi ikke har bragt, idet han ikke vil indse, at vi netop ikke har bragt det stof, fordi det næsten til trivialitet er blevet dyrket af dagspressen. I den forbindelse forekommer det mærkeligt, at Bodelsen, der både er dag-

bladsjournalist, og som har været tidsskriftsredaktør, tilsyneladende ikke kan indse, at der er forskel på dagblads- og tidsskriftstof, og at netop det reportageagtige og aktuelle stof har sin naturlige plads i en avis.

Bodelsen slår patetisk fast, at „Kosmorama“ har meldt sig ud af Danmark“, og nu mener han at bladet ikke har eksistensberettigelse. Han har hermed tilsluttet sig Braad Thomsens synspunkter.

Vi skal ikke knytte yderligere kommentarer end de allerede anførte til dette referat af indlæggene i debatten. Vi har efter bedste evne søgt at gengive de fremkomne synspunkter så objektivt som muligt. Som det vil ses, har hverken saglighed, nøjagtighed eller stimulerende kritiske og æstetiske ideer været fremherskende i denne meningsudveksling, som i hvert fald efter vor opfattelse ikke fortjener at blive benævnt diskussion. Det eneste, som fremgår helt tydeligt, er, at der er nogle, der ville redigere et filmtidsskrift anderledes, end vi gør det.

CLOSE UP

Da kredsen omkring „Kosmorama“ jo ikke er i besiddelse af for to øre humoristisk sans, undrer det os ikke, at hverken *Stegelmann* eller *Malmkjær* har fattet ironien i vort indlæg.

Det er yderst grinagtigt at se, at „Kosmorama“s folk, der ellers som selvbestaltede skolemestre retter kommafejl hos andre med rød blyant (f. eks. *Hjorts* anmeldelse af Godard-bogen i sidste nummer) ikke selv kan tåle at blive udsat for samme behandling. Men de mener måske: Quod licet Jovi non licet bovi.

Det er rigtigt, som Stegelmann bemærker, at sekvens er en usikker betegnelse, men sådan forholder det sig med mange fagudtryk inden for filmen. Med sekvens mener vi simpelthen afsnit af en film. I sin indledning til „Lincoln, folkets helt“ skriver Stegelmann, at der ligger en hurtig overtoning mellem Lincolns replik „I do“ og scenen ved Ann Rutledges grav. Det gør der ikke. *Ford* har her bragt en montage a la *Slavko Vorkapich*, der angiver et tidsforløb fra sommer til vinter.

Stegelmann frygter åbenbart, at vi har udarbejdet en diger protokol over „Kosmorama“s mange fejltagelser og misforståelser. Vi har imidlertid fornuftigere ting at bruge over

tid til, så han kan roligt ånde lettet op. Eksempler på fejl kan dog nemt fremkaffes blot ved en løs gennembladning af tidsskriftet.

Vi kan i modsætning til Stegelmann ikke se noget „pædagogisk“ heri. Pædagogisk for hvem? Det bliver i hvert fald næppe for redaktionen (se f. eks. det fuldkomne groteske svar til *Piil* i nr. 68, hvor Malmkjær indrømmer, at han „måske“ tager fejl).

For at skrive til „Kosmorama“ skal man vist dele synspunkter med redaktionen. Hvad ville Stegelmann f. eks. sige til en artikel om John Ford, som angreb de tydelige fascistiske træk i denne instruktørs produktion? Ville han ikke afvise artiklen med en henvisning til, at „Kosmorama“ hellere bragte en rosende artikel om Ford end en kritisk?

Malmkjær beklager sig over tonen i vort indlæg. Som man råber i skoven får man imidlertid svar. „Kosmorama“s redaktion har jo netop været med til at angive denne tone (se f. eks. *Montys* rabiate udsældning af cand. mag. *Ellen Grønlund* – damens meninger ufortalt – i *Close up*, „Kosmorama“ nr. 57. Det er måske det, Stegelmann forstår ved pædagogisk tone?). Forøvrigt holder Malmkjær sig